Ympäristöministeriö
Luontoympäristöosasto
Ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen

Eduskunnan ympäristövaliokunta

11.10.2018

HE 123/2018 vp, valtion talousarvioesitys 2019
Soidensuojelun edistäminen

Suot ovat olennainen osa suomalaista maisemaa, identiteettiä ja luonnon monimuotoisuutta. Suot toimivat tärkeinä veden ja hiilen varastoina, vesien puhdistajina ja tulvien tasaajina, marjastus- ja metsästyskohteina sekä muuten virkistyspaikkoina. Suomen alkuperäisestä yli 10 miljoonan hehtaarin suoalasta on luonnontilaisena jäljellä enää noin 40 % ja maan eteläosissa monin paikoin alle kymmenen prosenttia. Noin puolet suoluontotyypeistä on arvioitu valtakunnallisesti uhanalaisiksi. Nykyisin suurimpia uhkia suoluonnolle ovat vanhojen ojitusten ja kunnostusojitusten aiheuttama soiden kuivuminen sekä turpeenotto.

Laajapohjainen soidensuojelun täydentämistä pohtinut työryhmän löysi vuonna 2015 yhteensä noin 115 000 ha valtakunnallisesti arvokkaita suoalueita (SSTE). Esitetyt alueet valtion mailla (noin 35 000 ha) on saatu suojelun piiriin. Yksityismaista on toteutunut vain noin 3 000 ha eli 4 % alkuperäisestä tavoitteesta. Soidensuojelu yksityismailla on edennyt hitaasti, koska siihen ei ole varattu erikseen resursseja. Tällä hetkellä uusia suokohteita suojellaan toteuttamalla kaavakohteita etenkin Pohjois-Pohjanmaalla ja suojelemalla maanomistajien tarjoamia METSO-ohjelman kriteerit täyttäviä puustoisia soita. Lisäksi yksittäisiä muita valtakunnallisesti arvokkaita suokohteita on saatu neuvotteluteitse suojeluun.

Suo- ja kosteikkoluonnon tilan parantamiseksi ympäristöministeriön tavoitteena on valmistella METSO-ohjelman kokemusten pohjalta maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuva toimintaohjelma vuosille 2019-2023. Maanhankinnan ja yksityisten suojelualueiden perustamisen lisäksi ohjelmassa olisi tavoitteet monipuolisille suojelukeinoille kuten soiden vesitalouden palauttamiselle soita ennallistamalla tai ohjaamalla vesiä ympäröiviltä kunnostusojitusalueilta suoaltaisiin, pienvesien ja kosteikkojen kunnostukselle sekä uusien riistakosteikkojen perustamiselle. Toimintaan pyritään saamaan mukaan viranomaisten lisäksi metsä- ja ympäristöalan yhdistyksiä, metsästäjien ja luonnonsuojelun järjestöjä sekä yrityksiä ja yksityisiä sijoittajia. Keskeinen osa hanketta olisi myös nykyisen luonnonsuojelun rahoituspohjan laajentaminen ja uusien rahoituskeinojen testaus. Jotta suojelussa edistyttäisiin ennen varsinaisen ohjelman valmistumista, tulisi laajemman ohjelman valmistelun ohessa vuonna 2019 käynnistää pilotointihanke suo- ja kosteikkoluonnon tilan parantamiseksi ympäristöministeriön johdolla.

Tavoitteet:

- Suojella METSO-ohjelman rinnalla vuosina 2019-2023 yhteensä noin 12 000 ha valtakunnallisesti arvokasta suo- ja kosteikkoluontoa. Suojelun toteutuksessa panostettaisiin kohdennettuun markkinointiin yhdessä metsäalan toimijoiden kanssa. Lisäksi varmistettaisiin, että tarjolle tulevat kohteet pystytään käsittelemään ELY-keskuksissa kohtuullisessa ajassa.

- Ennallistaa yhteensä noin 6 000 ha sekä valtiolle suojelutarkoitukseen hankittuja, että suojelualueisiin rajoittuvia soita. Ennallistettavat kohteet valikoitaisiin aiempien selvitysten perusteella soista, joiden vesitalouden palauttaminen on kiireellisintä luontoarvojen kannalta ja joiden ennallistamisella luonto- ja vesistöarvot sekä hiilen sidonta paranisivat parhaalla panos-tuotos-suhteella.

- Muuttaa kunnostusojitustoimia siten, että vähennetään tarpeetonta kunnostusojitusta ja lisätään veden ohjausta talouskäytössä olevilta alueilta soille. Tämä kustannustehokas tapa ennallistaa ympäröivien ojitusten kuivattamia soita. Vesi voidaan palauttaa kuivuneelle suojelusuolle kunnostusojituksen yhteydessä kaivettavilla johdeojilla, joilla se saadaan ohjattua ja levitettyä suon luontaisiin virtausreitteihin. Tämä vaatisi nykyistä laajempaa kokeilua eri tyyppisille suokohteille.

- Käynnistetään yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa hanke kosteikkojen ja vesi- ja rantalintujen suojelemiseksi.